

Memo

Van: College van B&W

Aan: Gemeenteraad

Datum: 20 juni 2023

Onderwerp: Financiële effecten meicirculaire gemeentefonds 2023

Inleiding

Deze memo heeft als doel u op hoofdlijnen te informeren over de financiële effecten van de Meicirculaire gemeentefonds 2023. Deze circulaire is door het Ministerie van BZK op 31 mei jl. gepubliceerd. Aanvullend is op 8 juni jl. een geactualiseerde versie uitgebracht waarin een aantal geconstateerde onvolkomenheden zijn aangepast.

Meicirculaire gemeentefonds 2023

Ten tijde van het opstellen van de Kadernota 2024 en de 1^e Berap 2023 was de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds nog niet door het Ministerie van BZK gepubliceerd. Vooruitlopend op de publicatie zijn in de Kadernota en de 1^e Berap wel de accressen voor loon- en prijsontwikkeling verwerkt. Hierover was door het Rijk namelijk in de Voorjaarsnota 2023 een besluit genomen. We konden deze informatie dan ook vast verwerken in beide P&C documenten. U ziet deze bedragen terug in de bijlage (tabel "Ontwikkeling algemene uitkering" onderaan bij het kopje "reeds geraamde inkomsten").

De meicirculaire gemeentefonds 2023 hebben we doorgerekend en de financiële effecten ervan zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Totaal Algemene uitkering (x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
Beginstand algemene uitkering 2023-2027 (o.b.v. decembercirc.)	94.218	95.016	94.517	88.817	85.317
Eindstand algemene uitkering 2023-2027 (o.b.v. meicirculaire)	95.602	99.680	99.106	91.285	89.841
Verschil	1.384	4.664	4.589	2.468	4.524

De onderbouwing van de effecten leest u in de bijlage "Ontwikkeling algemene uitkering".

Gevolgen voor het financieel meerjarig perspectief

Op basis van bovenstaande doorrekening van de meicirculaire wordt het financieel meerjarig perspectief ten opzichte van de Kadernota 2024 voordelig bijgesteld. Deze bijstelling ziet u terug in onderstaande tabel. De financiële effecten voor 2023 zijn opgenomen in de 1^e berap 2023.

Meerjarig perspectief (x € 1 miljoen)	2023	2024	2025	2026	2027
Begrotingssaldi volgens 1e berap 2023 en Kadernota 2024	-1,0	-9,0	-8,5	-12,6	-12,0
Effect meicirculaire:					
ontwikkeling algemene uitkering	1,4	4,7	4,6	2,5	4,5
verhoging lastenkant (uitstel besparing jeugd)		-0,2			
te ramen spuk buurtsportcoaches	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
al geraamde inkomsten	-1,4	-1,5	-1,5	-1,3	-1,3
effect op begrotingssaldo:	0,2	3,2	3,3	1,4	3,4
Geactualiseerd financieel perspectief	-0,8	-5,8	-5,2	-11,2	-8,6

Ondanks de voordelige aanpassing van het financieel perspectief vertonen de begrotingsjaren 2024 tot en met 2027 nog zeer forse nadelige saldi. Wij hebben dus nog een nader uit te werken opgave en dit betekent dat het belangrijk is om hierover intensief met elkaar in gesprek te gaan en blijven.

Wij sluiten de noodzaak om in de toekomst te bezuinigen niet uit en bereiden eventuele keuzes voor. Dit is mede afhankelijk van de raadsbehandeling van de kadernota begin juli. Uitgangspunt voor het college is dat wij de Raad een sluitende begroting aanbieden.

Bijlage: Ontwikkeling algemene uitkering

x 1.000	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Uitkeringsfactor, algemeen:</i>					
Accresontwikkeling	625	4.555	4.557	3.946	3.879
Financieringssysteem					2.065
<i>Uitkeringsfactor, ontwikkeling uitkeringsbasis:</i>					
Hoeveelheidsverschillen	-313	-866	-1.333	-1.720	-1.661
Ontwikkeling uitkeringsbasis	-347	207	204	197	197
<i>Taakmutaties:</i>					
Jeugdzorg 2024 en 2025		3.507	2.118	0	0
vrijval geraamde inkomsten jeugd 2024 en 2025		-3.152	-1.889	0	0
Loon- en prijsbijstelling 2023 participatie	17	18	19	0	0
Loon- en prijsbijstelling 2023 AP jeugdhulp		210	120	3	3
Loon- en prijsbijstelling 2023 Voogdij 18+	138	141	143		
Voogdij/ 18+	-81				
Flankerend beleid energiearmoede	125				
Dienstverlening aanpak armoede en schulden	100				
Integraal Zorgakkoord			300	283	273
Terugdraaien eigen bijdrage huish. hulp WMO			274	259	250
Herinvoering eigen bijdrage WMO				-603	-583
Overige taakmutaties	-32	13	13	8	9
<i>Decentralisatie en Integratieuitkeringen:</i>					
Brede impuls comb.functies buurtsportcoaches	-194	-194	-194	-194	-194
Jeugdhulp kinderen in een AZC	29	29	29	29	29
Wet Goed verhuurderschap	18				
Leerlingenvervoer Oekraïne	11				
Taal voor ontheemden uit Oekraïne	17				
Maatschappelijke begeleiding inburgering	31				
Overig	14	-14	-14	-13	-14
<i>WOZ:</i>					
WOZ waardering en aanpassing rekentarieven	9	-244	-244	-244	-244
<i>3 D's sociaal domein:</i>					
Participatie	484	454	486	526	521
Compensatieregeling Voogdij/18+	733				
<i>Overige posten:</i>					
Aanpassing stelpost jeugd vanaf 2026				-9	-6
Ontwikkeling algemene uitkering	1.384	4.664	4.589	2.468	4.524
<i>Op te nemen bij uitgavenposten:</i>					
Verhoging lastenkant begroting agv uitstel extra besparing jeugd in 2024		-200			
<i>Op te nemen bij inkomstenposten:</i>					
SPUK buurtsportcoaches	194	194	194	194	194
<i>Reeds geraamde inkomsten:</i>					
Voogdij 18+	-733				
LPO berap 2023 en kadernota 2024	-621	-1.450	-1.450	-1.312	-1.312
Effect op het begrotingssaldo	224	3.208	3.333	1.350	3.406

Nog op te nemen stelposten:

Over eventuele stelposten voor posten uit de taakmutaties en decentralisatie- en integratie-uitkeringen 2023 vindt nog afstemming plaats. Hierover informeren we u in de 2^e berap 2023.

Toelichting ontwikkelingen algemene uitkering:

Uitkeringsfactor:

Accresontwikkeling:

Sinds de meicirculaire 2022 is het accres gesplitst in een volume- en een nominaal deel, waarbij het nominale deel ter compensatie is van loon- en prijsstijging en het volumedeel ter compensatie van bevolkingstoename en reëel accres. In de meicirculaire 2023 zijn de LPO-accessen (loon- en prijsstijging) voor de jaren 2023 tot en met 2027 bijgewerkt. De betreffende bedragen voor Rheden van deze accessen zijn vooruitlopend op het verschijnen van de meicirculaire 2023 al verwerkt in de 1^e berap 2023 en Kadernota 2024.

Financieringssystematiek:

Vooruitlopend op een nieuwe financieringssystematiek heeft het kabinet in de septembercirculaire 2022 in 2026 eenmalig € 1 miljard beschikbaar gesteld. Dit bedrag is in de meicirculaire 2023 vanaf 2027 structureel opgenomen.

Hoeveelheidsverschillen:

In 2023 zijn de maatstaven, waarop de uitkeringsfactoren van toepassing zijn, ingrijpend veranderd. Het aantal maatstaven is beduidend verminderd, maar daarnaast zijn er nieuwe maatstaven bij gekomen. Ook het gewicht dat bij een maatstaf hoort is in een aantal gevallen gewijzigd. Dat veroorzaakt voor het grootste deel de (nadelige) hoeveelheidsverschillen.

Ontwikkeling uitkeringsbasis:

Door de continue bijstellingen van de aantallen vindt er bij iedere circulaire een aanpassing van de uitkeringsfactor plaats. We zien in 2023 de uitkeringsbasis met 0,005 dalen.

Taakmutaties:

Jeugdzorg 2024 en 2025:

Het Rijk en de VNG hebben 18 april jl. een financieel principeakkoord bereikt voor de Hervormingsagenda Jeugd. In de meicirculaire 2023 wordt voor jeugdzorg, onder voorbehoud van omzetting naar een definitief akkoord op de Hervormingsagenda, voor 2024 € 1.454 miljoen en voor 2025 € 954 miljoen beschikbaar gesteld.

Van de extra middelen wordt een deel vanuit de begroting van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) ingezet voor de investeringen en uitvoeringskosten van de Hervormingsagenda. Voor 2024 gaat het om een bedrag van € 91 miljoen en voor 2025 € 95 miljoen. Per saldo wordt hierdoor voor 2024 € 1.363 miljoen en voor 2025 € 859 miljoen aan de algemene uitkering toegevoegd. Voor de jaren 2026 en verder blijven de middelen gereserveerd en zal definitieve toevoeging aan de algemene uitkering plaatsvinden na het advies van de deskundigencommissie en besluitvorming daarover.

Verder zijn er afspraken gemaakt over de voorgenomen besparingen van het Rijk. Voor 2024 geldt dat de geraamde extra besparing van € 100 miljoen, waarbij het Rijk de verantwoordelijkheid heeft om deze besparing in te vullen, komt te vervallen vanwege een vertraging in de totstandkoming van de Hervormingsagenda Jeugd. We hadden met de besparing rekening gehouden door de lastenkant van de begroting in 2024 met 200K te verlagen (septembercirculaire 2022). Deze verlaging vervalt

dan ook in onze begroting.

N.a.v. de hervormingsagenda voor het jeugdstelsel hebben het Rijk, de VNG en het IPO in 2021 afspraken gemaakt over het jaarlijks opnemen van extra middelen voor de Jeugdzorg in de gemeentebegroting, in afwachting van verdere besluitvorming door het Rijk. Ook in Rheden hebben we deze bedragen in onze begroting opgenomen en bijgesteld wanneer er nieuwe afspraken werden gemaakt. De laatste bijstelling vond plaats in de septembercirculaire 2022. U bent hierover in de memo Financiële effecten septembercirculaire 2022 geïnformeerd. Nu de bedragen voor 2024 en 2025 definitief zijn vervallen de eerder hiervoor opgenomen stelposten in 2024 en 2025. In onze begroting zijn (o.b.v. de septembercirculaire 2022) ook voor de jaarschijven 2026 en 2027 al bedragen opgenomen voor jeugdzorg, respectievelijk € 905k (100%) en € 555k (75%), deze bedragen zijn verwerkt in de eerste tabel van deze memo in de saldi van de algemene uitkering decembercirculaire.

Loon- en prijsbijstelling 2023 participatie:

Per 2023 is een deel van de integratie-uitkering Participatie overgeheveld naar de algemene uitkering. Op basis van de huidige normeringssystematiek telt dit budget in 2023 nog niet mee in de grondslag van het accres voor de jaren 2023 tot en met 2025. Daarom wordt voor dit overgehevelde budget nog één keer loon- en prijsbijstelling toegekend voor de periode 2023 tot en met 2025.

Loon- en prijsbijstelling 2023 AP jeugdhulp:

Op de AP (aanvullende post) staan nog middelen uit het coalitieakkoord van het Rijk gereserveerd voor de Jeugdzorg. Ook deze gereserveerde middelen worden gecompenseerd voor loon- en prijsontwikkeling. Het deel daarvan wat betrekking heeft op de bij Voorjaarsnota 2023 vrijgegeven middelen van de AP wordt nu toegevoegd aan de algemene uitkering.

Loon- en prijsbijstelling 2023 Voogdij/ 18+:

Per 2023 is een deel van de integratie-uitkering Voogdij 18+ overgeheveld naar de algemene uitkering. Op basis van de huidige normeringssystematiek telt dit budget in 2023 nog niet mee in de grondslag van het accres voor de jaren 2023 tot en met 2025. Daarom wordt voor dit overgehevelde budget nog één keer loon- en prijsbijstelling toegekend voor de periode 2023 tot en met 2025.

Voogdij/ 18+:

Dit betreft een overboeking van algemene- naar integratie uitkering.

Flankerend beleid energiearmoede:

Het kabinet stelt in totaal incidenteel € 200 miljoen voor de jaren 2022 tot en met 2024 beschikbaar om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen. Van dit bedrag wordt in 2023 in totaal € 50 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld voor de verwachte extra inzet die nodig zal zijn op het gebied van vroeg-signalering en om gemeenten tegemoet te komen in het verwachte extra beroep op bijzondere bijstand.

Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden:

Voor de Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden, die in juli 2022 aan de Tweede Kamer is gepresenteerd, heeft het kabinet in 2023 in totaal € 118 miljoen beschikbaar gesteld. Van deze middelen wordt € 40 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld als investering in betere dienstverlening door gemeenten op het gebied van armoede en schulden. Gemeenten kunnen deze middelen inzetten om aan de slag te gaan met de prioriteiten van de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden, zoals het verdubbelen van het gebruik van de schuldhulpverlening en het tegengaan van kinderarmoede.

Integraal Zorgakkoord (WMO abonnementstarief):

Het kabinet stelt structureel extra middelen beschikbaar aan gemeenten samenhangend met het Integraal Zorgakkoord, ter compensatie van gemeenten voor gestegen kosten als gevolg van de invoering van het abonnementstarief WMO.

Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijke hulp WMO en herinvoering eigen bijdrage WMO:

Het abonnementstarief in de WMO wordt afgeschaft en in plaats daarvan wordt de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in de WMO heringevoerd. Daarbij is het uitgangspunt dat zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de vormgeving zoals die voorheen was met oog voor inkomenseffecten en het beroep dat wordt gedaan op de WMO.

Decentralisatie- en Integratieuitkeringen:

Brede impuls combinatiefuncties buurtsportcoaches:

De bestaande Brede Regeling Combinatiefuncties is gewijzigd van een decentralisatie uitkering naar een specifieke uitkering. We ontvangen het geld niet meer via het gemeentefonds, maar via een specifieke uitkering. Hiervoor nemen we een aparte inkomstenpost op.

In de meicirculaire zijn enkele nieuwe decentralisatie-uitkeringen opgenomen en bestaande decentralisatie-uitkeringen gewijzigd.

Taal voor ontheemden uit Oekraïne (nieuw):

De gemeenten ontvangen in 2023 geld om het gemeentelijke aanbod van taalonderwijs aan volwassenen ontheemden uit Oekraïne te stimuleren.

WOZ waardering en aanpassing rekentarieven:

Voor uitkeringsjaar 2023 wordt de waarde op peildatum 1 januari 2022 gehanteerd. Voor uitkeringsjaar 2024 wordt de waarde op peildatum 1 januari 2023 gehanteerd. Het verschil tussen die twee is de waardeontwikkeling gedurende 2022. Die ontwikkeling is als gemiddelde in het land volgens de meicirculaire 2023 +3% voor woningen en 2% voor niet-woningen. Voor uitkeringsjaar 2024 heeft het ministerie van BZK de rekentarieven aangepast aan deze landelijk gemiddelde waarde mutatie. Voor woningen en niet-woningen is het negatieve rekentarief lager, omdat de waardeontwikkeling lager is dan de inflatie in 2022, door het CPB vastgesteld op 7%.

Participatie:

De omvang van de integratie-uitkering Participatie wijzigt als gevolg van loon- en prijsbijstelling 2023.

Compensatieregeling voogdij en 18+:

Door de gemeente Rheden is een aanvraag in het kader van de "Compensatieregeling voogdij en 18+ - WPB - Onderbreking Financieringssysteem" ingediend. Deze aanvraag is goedgekeurd voor een bedrag van € 883K. Het Ministerie van VWS heeft aangegeven dat het bedrag naar beneden wordt bijgesteld, omdat het landelijk beschikbaar gestelde budget voor deze compensatieregeling wordt overschreden. Definitieve vaststelling heeft inmiddels plaatsgevonden in de meicirculaire 2023 en is bepaald op € 733K. Dit bedrag is reeds verwerkt in de 1^e berap 2023.

Aanpassing stelpost jeugd:

Voor de stelposten jeugd voor de jaren 2026 en 2027 vindt een kleine aanpassing plaats op de gereserveerde bedragen.

Omgevingswet

In het regeerakkoord van het Rijk is opgenomen, dat de gemeenten in de jaren 2022 t/m 2025 € 410 miljoen ontvangen voor de uitvoeringskosten Omgevingswet. In de septembercirculaire 2022 ontvingen de gemeenten voor 2022 € 150,9 miljoen. Voor Rheden bedroeg de uitkering € 381.000 (memo financiële effecten septembercirculaire 2022). In de septembercirculaire 2022 werd tevens gemeld, dat over de middelen voor de jaren 2023 t/m 2025 meer informatie zou volgen in een latere circulaire. De verwachting was dan ook, dat de meicirculaire 2023 meer duidelijkheid zou geven. Dat is echter niet het geval. Momenteel vindt er een actualisatie van het Integraal Financieel Beeld van de Omgevingswet plaats. Daarover zal voor 1 juli a.s. worden gepubliceerd. Op basis van deze actualisatie wordt bekeken of de bestaande bestuurlijke afspraken moeten worden aangepast.

In de Rijksbegroting is momenteel voor de Omgevingswet gereserveerd in 2023 € 103,6 miljoen, in 2024 € 72,5 miljoen en in 2025 € 80,7 miljoen. Voor Rheden zou dat betekenen, dat we de volgende uitkeringen kunnen verwachten: 2023 € 261.500; 2024 € 183.000 ; 2025 € 203.500. Omdat hierover nog geen zekerheid is, zijn deze bedragen niet in het financieel perspectief meegenomen.